

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:
23/1065

Vår referanse:
23/40294 - 24

Sted, dato:
Oslo, 08.03.2023

Politidirektoratets hørings svar - Forslag til lov om informasjonstilgang - taushetsplikt m.m. for Baneheia-utvalget

Politidirektoratet viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 22. februar 2023. Høringsfristen er 8. mars 2023.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt, Økokrim og Kripas. Direktoratet har mottatt innspill fra Kripas, som følger vedlagt dette høringsvaret.

Kort om forslaget

Formålet med utvalget er å granske straffesaken mot Viggo Kristiansen i Baneheia-saken og foreta en gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker. Utvalget skal blant annet finne årsakene til hvorfor Kristiansen ble feilaktig dømt og identifisere læringspunkter for å redusere risikoen for uriktige domfellelser i fremtiden.

Formålet med lovforslaget er å gi utvalget tilgang til informasjon som er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver på en best mulig måte. Forslaget inneholder regler om adgangen til å gi opplysninger til utvalget, herunder også opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 119 første ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd, utvalgets taushetsplikt, rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger for utvalget, forbud mot at opplysninger utvalget mottar kan brukes som bevis i senere rettssaker, samt avlevering og kassasjon av dokumenter. Det foreslås ikke at det skal gjelde noen opplysningsplikt overfor utvalget.

Det følger av utvalgets mandat at granskningen ikke skal omfatte spørsmålet om noen av aktørene som har hatt befatning med saken har gjort seg skyldig i et straffbart forhold.

Politidirektoratet vil i det følgende knytte noen merknader til retten til innsyn i forslaget § 4 annet ledd og bevisforbudet i § 5.

Retten til innsyn i egne personopplysninger – forslag til § 4 annet ledd

POLITIDIREKTORATET

Post: Postboks 2090 Vika, 0125 Oslo / Besøk: Fridtjof Nansens vei 14-16, 0369 Oslo / (+47) 23 36 41 00
politidirektoratet@politiet.no / www.politiet.no / Organisasjonsnummer: 982531950

I høringsnotatet foreslås det, med grunnlag i personvernforordningen artikkel 23 nr. 1 bokstav e, et unntak fra den registrertes rett til innsyn i personopplysninger om vedkommende etter personvernforordningen artikkel 15. Departementet foreslår at innsynsretten ikke skal gjelde "dersom det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn", jf. forslaget til § 4 annet ledd.

Der opplysninger er taushetsbelagte av hensyn til den registrertes personvern, er taushetsplikten ikke til hinder for at den registrerte kan få innsyn i egne personopplysninger. Enkelte taushetspliktsbestemmelser skal imidlertid ivareta andre hensyn enn hensynet til den registrerte.

Kripos viser i sin uttalelse til politiregisterloven § 23 annet ledd som pålegger taushetsplikt om "opplysninger som det ut fra hensynet til etterforskningen i den enkelte sak, hensynet til spanings- og etterretningsvirksomheten eller hensynet til politiets operative virksomhet og organiseringen av denne er nødvendig å holde hemmelig." Opplysninger som er taushetsbelagte etter politiregisterloven § 23 annet ledd vil være unntatt fra retten til innsyn etter personvernforordningen, jf. personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav d. Kripos viser til at ved behandling av begjæring om innsyn i eventuelle opplysninger som er utlevert fra politiet, må politiet kontaktes for en vurdering av om opplysningene er omfattet av unntaket i personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav d.

Videre understreker Kripos at dersom utvalget behandler begjæringer om innsyn i opplysninger utlevert fra politiets registre, må behandlingsansvarlig for registeret få anledning til å gi føringer for hvilke opplysninger den registrerte kan få innsyn i.

Politidirektoratet støtter Kripos' innspill og viser til at virkeområdet for unntak etter politiregisterloven § 23 annet ledd synes å rekke videre enn unntakshjemlene etter personopplysningsloven § 16.

Departementet viser i høringsnotatet på side 8 til politiregisterloven § 32 som aktuelt grunnlag for utlevering av opplysninger fra politiet til utvalget. Politidirektoratet antar at også politiregisterloven § 30 vil være aktuell i denne forbindelse. Det følger av politiregisterloven § 30 at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger utleveres til andre offentlige organer i deres interesse, dersom dette er nødvendig for å fremme mottakerorganets oppgaver etter lov eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte. I begge tilfeller har politiet adgang til å pålegge taushetsplikt etter politiregisterloven § 35 annet ledd, når organet mottar opplysninger. Det praktiske vil likevel være at utvalget, ved eventuelle innsynskrav, avklarer med politiet hvilke opplysninger som eventuelt er taushetspliktige, enn at politiet må vurdere dette for alle opplysningene i forbindelse med utleveringen.

Departementet foreslår på side 20 i høringsnotatet at dersom utvalget mottar opplysninger som er underlagt strengere taushetsplikt enn den som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Videre uttaler departementet at politiet bør konsulteres før utvalget beslutter om den registrerte skal gis innsyn i opplysninger innhentet fra politiet.

Direktoratet er enig med departementet og mener det bør fremgå av lovproposisjonen at utvalget har samme taushetsplikt som politiet og at utvalget skal konsultere politiet ved forespørsler og vurdering av innsyn.

Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i senere straffesak eller sivil sak – forslag til § 5

I høringsnotatet er det foreslått et forbud mot at opplysninger som tilkommer utvalget kan brukes som bevis i senere straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner, jf. forslaget til § 5. Bevisforbudet er på side 23 i høringsnotatet blant annet begrunnet slik:

Uten et forbud mot bruk i senere rettssaker kan det tenkes at personer med relevant informasjon ikke vil gi opplysninger i frykt for at opplysningene senere kan bli brukt i rettssaker mot vedkommende eller noen som står vedkommende nær.

Et tilsvarende bevisforbud er også vedtatt for andre utvalg, blant annet NAV-granskningsutvalget, Partnerdrapsutvalget og Koronakommisjonen.

Det følger av høringsnotatet på side 23 at bevisforbudet er rettet mot utveksling av informasjon mellom utvalget og personer som gir opplysninger til utvalget. Videre uttaler departementet at bestemmelsen ikke medfører et "generelt bevisforbud for visse opplysninger." Politidirektoratet forstår det slik at bevisforbudet ikke er til hinder for at opplysninger kan brukes som bevis dersom en person for eksempel forklarer seg om de samme forholdene til politiet. Det forutsetter at politiet har egne hjemler til å innhente opplysningene etter de alminnelige reglene for bevis.

Slik bevisforbudet er foreslått kan politiet hverken få, eller kreve å få utlevert, opplysninger som utvalget har innhentet.

Kripos uttaler i sitt høringsinnspill at opplysninger som tilkommer utvalget, etter deres syn også bør kunne benyttes som bevis i straffesaker, særlig i de mer alvorlige sakene. Kripos viser til at:

Manglende oppklaring og iretteføring av alvorlig kriminalitet som følge av begrensninger i bruken av opplysninger, er egnet til å svekke tilliten til politiet, domstolene og myndighetsapparatet for øvrig. Dersom utvalget eksempelvis skulle bli kjent med opplysninger av betydning for politiets etterforskning av aktuelle forhold, vil det være klart uheldig om utvalget skal være avskåret fra å dele disse med politiet.

Politidirektoratet viser i denne sammenheng til at en del av begrunnelsen for at utvalget kan gjøre inngrep i privatlivet blant annet er bevisforbudet og at det er en begrenset krets som kan få tilgang til opplysningene. Et unntak fra bevisforbudet vil derfor kunne utfordre forholdsmessighetsvurderingen som inngrepet i menneskerettighetene er begrunnet i.

Politidirektoratet viser til at bevisforbudet ikke er til hinder for at politiet innhenter opplysninger etter egne hjemler i f.eks. straffeprosessloven. Videre vil den alminnelige plikten til å avverge et straffbart forhold, som følger av straffeloven § 196, gjelde for utvalget. For det tilfelle at utvalget skulle komme over opplysninger, som kan bidra til å avverge et straffbart forhold som nevnt i § 196 eller følgene av disse, vil avvergingsplikten ha forrang foran taushetspliktsreglene, jf. strl. § 196 første ledd annet punktum. Politidirektoratet ber departementet tydeliggjøre dette i forarbeidene til loven.

Politidirektoratet støtter det foreslåtte bevisforbudet.

Med hilsen

Kristine Langkaas

Seksjonssjef

Kristin Munthe-Kaas

Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - forslag til lov om informasjonstilgang - taushetsplikt m.m for Baneheia-utvalget - Kripos

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Deres referanse:
23/40294

Vår referanse:
23/40294 - 19

Sted, dato:
Oslo, 28.02.2023

Hørings svar - forslag til lov om informasjonstilgang - taushetsplikt m.m. for Baneheia-utvalget

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 22. februar 2023 og skriv fra Politidirektoratet av 27. februar 2023.

Kripos har merknader til lovforslagets § 4 og § 5.

Til § 4 annet ledd om unntak fra de registrertes rettigheter

Det følger av forslaget at den registrertes rett til innsyn etter personvernforordningen artikkel 15 ikke gjelder "...dersom det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn". Kripos vil understreke at uavhengig av hvilken "innsats" innsyn vil kreve, så vil opplysninger som er taushetsbelagt etter politiregisterloven § 23 annet ledd være unntatt fra retten til innsyn etter personvernforordningen, jf. personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav d. Politiregisterloven § 23 annet ledd pålegger taushetsplikt om "opplysninger som det ut fra hensynet til etterforskningen i den enkelte sak, hensynet til spanings- og etterretningsevne eller hensynet til politiets operative virksomhet og organiseringen av denne er nødvendig å holde hemmelig". Bestemmelsen skal med andre ord ivareta andre hensyn enn hensynet til den registrerte selv.

Ved behandling av begjæringer om innsyn i eventuelle opplysninger utlevert fra politiet, må politiet derfor kontaktes for en vurdering av om opplysningene er omfattet av unntaket i personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav d.

Tilsvarende - dersom kommisjonen behandler begjæringer om innsyn i opplysninger utlevert fra politiets registre - må den behandlingsansvarlige for registeret få anledning til å gi føringer for hvilke opplysninger den registrerte kan få innsyn i. Det kan her vises til personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav b. Kripos er behandlingsansvarlig for 18 av de sentrale politiregistrene.

Til § 5 om forbud mot bruk som bevis i senere straffesak

Det foreslåtte bevisforbudet har en klar side til kriminalitetsbekjempelse. Kripos' prinsipielle utgangspunkt er at opplysninger som tilkommer utvalget også bør kunne benyttes som bevis i straffesaker. Manglende oppklaring og irtetteføring av alvorlig kriminalitet som følge av begrensninger i bruken av opplysninger, er egnet til å svekke

KRIPOS

Post: Postboks 2094 Vika, 0125 Oslo / Besøk: Nils Hansens vei 25, 0667 Oslo / (+47) 23 20 80 00
kripos@politiet.no / www.politiet.no / Organisasjonsnummer: 974760827

tilliten til politiet, domstolene og myndighetsapparatet for øvrig. Dersom utvalget eksempelvis skulle bli kjent med opplysninger av betydning for politiets etterforskning av aktuelle forhold, vil det være klart uheldig om utvalget skal være avskåret fra å dele disse med politiet.

Det er således Kripas' standpunkt at opplysninger som tilkommer utvalget også bør kunne benyttes som bevis i straffesak, særlig i de mer alvorlige sakene.

Med hilsen

Kristin Ottesen Kvigne

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Christiane Engelmann Helgar
rådgiver